

is. Hiszen ehhez még néhány százalék üzemi, iskolai könyvtári tagot is kell számítani. Az utolsó két évet összehasonlítva azt látjuk, hogy míg a kisközségeknél a növekedés nagyon minimális, 33 olvasó, tehát községenként alig több mint 3, addig a nagyobb községeknél, bár az olvasói százalékarány itt is elég magas, átlagban 16 új olvasó jelentkezett.

A kölcsönzött kötetek számának alakulása szemlélteti legjobban, hogy a kisközségek olvasómozgalma az önálló könyvbeszerzéssel — letéti csere vagy egyéb választék-növelés nélkül — zsákutcába jut. A könyvforgalom ugyan növekedett 1960-tól 1966-ig (27,5%-kal), de sokkal kisebb mértékben, mint a nagyobb községekben, ahol 152,9%-os a fejlődés! Az egy olvasóra jutó kölcsönzési átlagban még nagyobb a különbség: 1960-hoz viszonyítva 18,1 kötetről 15,6 kötetre esett vissza a kisközségekben, miközben a nagyobb községekben 15,1 kötetről 20,3-ra emelkedett. A visszaesés a kisközségekben nagyrészt abból adódik, hogy az elmúlt években beiratkozott olvasók elolvasták a könyvtár állományát, az évenként beérkező új könyvek pedig nem nyújtanak megfelelő választékot számukra. Több kisközségben az utolsó években visszaesett a kölcsönzött kötetek abszolút száma is, annak ellenére, hogy az olvasók száma nem csökkent.

Ha összehasonlítjuk a könyvtárakba jutott könyvek számát például az 1966-os évben — kisközségi átlag 105, a nagyobbaké 377 kötet —, a csökkenés oka világossá válik. Bár a kisközségek költségvetésében biztosított könyvbeszerzési összeg lakosonkénti átlaga jóval több, majdnem duplája a nagyközségének

(4,79 illetve 2,75 Ft) a vásárolható könyvek választéka mégis kicsiny. Tehát a kisközségek könyvtárai csak a felét tudják beszerezni azoknak a megjelenő új könyveknek, amelyek a nagyobb települések könyvtáraiba eljutnak.

A gyengébb ellátottságon felül jelentkezik egy másik probléma is a kisközségek könyvtárainál. Mint már említettem, a meglévő állomány sincs megfelelően kihasználva. Jól mutatja ezt a forgási sebesség összehasonlítása is. A kisközségeknél 1960-ban 4,4 volt a forgási sebesség mutatója, míg 1966-ban már csak 1,9. A nagyobb községeknél 5 illetve 3,4 a forgási sebesség.

Mindez azt bizonyítja, hogy a könyvek kihasználása jóval gyengébb a kisközségek könyvtáraiban. Nyilván több könyv van, amit senki sem olvasott, és a keresettebb műveket is kevesebben olvasták el, mint a nagyobb községek könyvtárában. Ha nem rendezzük elfogadható módon a kisközségek könyvtárügyét (körzetítés vagy a tanácsok összevonása következtében fiókkönyvtárak létesítése, letéti csere, bibliobusz stb.), néhány éven belül nagy példányszámú könyvanyag gyűlik össze a kisközségekben, és nagy része kihasználatlan marad. Ugyanakkor az új könyvtermés nagyobb része hozzáférhetetlen a kisközségek olvasói számára. De bekövetkezhet az is, hogy az olvasók egy része a könyvválaszték szégyensége miatt elmarad a könyvtárakból.

Az elmondottak nem mondanak újat a könyvtárosoknak, csupán gyakorlati példákkal bizonyítják, hogy a probléma megoldása sürgős: az elért eredmények veszélyben vannak. *Tóth Dezső*

Az alkalmi igények gyorsabb kielégítése

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója idején könyvtárunk sok olvasója fordult az olvasószolgálat munkatársaival a kérelemmel, hogy ajánljanak és adjanak összefoglaló műveket a Szovjetunióról. Szépirodalmi művek bőségesen álltak rendelkezésünkre. A problémák akkor kezdődtek, amikor a „Ki tud többet a Szovjetunióról” vetélkedő kapcsán egy-egy újabb kiadású, a témára vonatkozó ismeretterjesztő művet kértek. Sajnos, sok esetben közölni kellett az olvasóval, hogy a televízióban, a rádióban vagy az újságban ismertetett mű még nem érkezett meg a Könyvtárrellátótól. Szinte a „végszóra” jött meg „Az atomvárostól a csillagvárosokig”; a „Tíz nap, amely megrengette a világot”; a „Szovjetunió” c. könyv. Ugyancsak az igényekhez mérten megkésve érkezett meg a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal kap-

csolatos színműtári anyag is. (Ünnepek; Népek hajnala stb.)

Az olvasók igényének idejében történő kielégítése és a kölcsönzés gördülékenyebbé tétele érdekében célravezető módszer volna, ha a különleges eseményekre nemcsak a könyvtárak (és a kiadók) készülnének, hanem az AKV is. Espedig úgy, hogy azokat a műveket küldené meg első sorban, amelyek „alkalomszerűek”. Megoldásként szóba jöhet, hogy a megyei könyvtárak esetenként tájékoztatnák a Könyvtárrellátót a soron kívül kért művekről.

Úgy vélem ez a „keresletszökőár” nem egyedi jelenség. S ha már általános problémáról van szó, érdemes vele foglalkozni.

H u b a y L a j o s

a Miskolci Megyei Könyvtár munkatársa